

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-55-59>

УДК 339.924:339.923

Заяць Олена Іванівна

доктор економічних наук,
професор кафедри міжнародних економічних відносин,
Державний вищий навчальний заклад
"Ужгородський національний університет"
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9904-8706>

Olena Zayats

State University "Uzhhorod National University"

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ОБ'ЄДНАНЬ ЯК МЕХАНІЗМІВ КОНЦЕНТРАЦІЇ ТА ПЕРЕРОЗПОДІЛУ ЕКОНОМІЧНОГО ВПЛИВУ В ГЛОБАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

THEORETICAL APPROACHES TO INTERNATIONAL INTEGRATION AS MECHANISMS OF ECONOMIC INFLUENCE IN GLOBAL SPACE

Анотація. У статті здійснено концептуалізацію міжнародних інтеграційних об'єднань як інституціональних механізмів концентрації та перерозподілу економічного впливу в глобальному просторі. Обґрунтовано гіпотезу, що сучасна інтеграція трансформується з механізму спільного розвитку в інструмент геоекономічного домінування, посилюючи нерівність між ядром і периферією. На основі неореалізму, неофункціоналізму, неоінституціоналізму та марксистських критичних теорій визначено ключові підходи до аналізу інтеграційних процесів. Побудовано типологію інтеграційних моделей за ступенем концентрації впливу та функціональною спрямованістю. Досліджено приклади ЄС, ІПШ, РВЕП і ЮСМКА, що ілюструють асиметрію через торгівлю, інвестиції і боргову залежність. Особливу увагу приділено Україні в контексті геоекономічної конкуренції після 2014 року. Висновки підкреслюють, що інтеграційні об'єднання стають інструментами економічної та політичної влади, пропонуючи нові перспективи для їх аналізу в глобальній економіці.

Ключові слова: міжнародна інтеграція, геоекономіка, економічний вплив, асиметрія, ЄС, ІПШ, РВЕП, ЮСМКА, Україна.

Summary. This article conceptualizes international integration associations as institutional mechanisms for the concentration and redistribution of economic influence in the global space. It substantiates the hypothesis that modern integration processes, initially aimed at mutual development, increasingly function as tools of geo-economic dominance, reinforcing global centres of power and exacerbating inequalities between core and peripheral states. Drawing on neorealism, neofunctionalism, neo-institutionalism, and Marxist theories, the study identifies key approaches to analyzing integration processes. It constructs a typology of integration models based on the degree of influence concentration and their functional orientation. The analysis examines the European Union (EU), the Belt and Road Initiative (BRI), the Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP), and the United States-Mexico-Canada Agreement (USMCA), which illustrate asymmetries driven by trade, and debt dependency. Particular emphasis is placed on Ukraine's role in the context of geo-economic competition post-2014, highlighting how 93 EBRD and EIB projects have deepened economic integration while fostering dependency. The findings suggest that integration associations serve as strategic instruments for dominant states to consolidate economic and political power, transforming economic influence into political authority. By synthesizing theoretical frameworks, the study reveals how mechanisms like trade, investments, and digital policies operate across regions, with China's BRI (\$932 billion since 2013) and RCEP countering U.S. decoupling strategies, while the EU leverages institutional control to shape peripheral economies. The article offers a novel perspective on the role of integration associations in the contemporary global economy, proposing new analytical approaches to understanding the interplay of economic and political power in global integration dynamics. The findings emphasize that integration associations are becoming instruments of economic and political power, offering new perspectives for their analysis in the global economy.

Keywords: international integration, geo-economics, economic influence, asymmetry, EU, BRI, RCEP, USMCA, Ukraine.

Постановка проблеми. У контексті сучасних геоекономічних трансформацій, зумовлених фрагментацією процесів глобалізації, ескалацією воєнного конфлікту в Україні, наростанням деглобалізаційних тенденцій та загостренням конкуренції за технологічне лідерство, міжнародні регіональні блоки дедалі частіше постають не як

платформи для гармонізації економічного розвитку, а як інструменти стратегічного управління та перерозподілу економічного впливу в глобальному просторі. Ці структури, що історично позиціонувалися як механізми кооперації та взаємовигідного партнерства, трансформуються в інституційні платформи, які забезпечують кон-

центрацію ресурсів і влади в руках провідних акторів, сприяючи нерівномірному розподілу економічного впливу між учасниками.

Зокрема, сучасні інтеграційні процеси відображають складну взаємодію між економічними, політичними та технологічними чинниками, що формують нову архітектуру глобального економічного порядку. В умовах зростання регіоналізації, посилення протекціоністських політик і перебудови глобальних ланцюгів постачання, інтеграційні об'єднання, такі як Європейський Союз (ЄС), Ініціатива «Пояс і шляхи» (ІПШ), Регіональне всеосяжне економічне партнерство (РВЕП) чи Індонезійсько-Тихоокеанський економічний формат (ІТЕФ), дедалі частіше виконують функцію геоекономічного інструментарію, спрямованого на зміцнення позицій ключових гравців. Водночас малі та середні економіки, які беруть участь у цих структурах, нерідко стикаються з обмеженням суверенітету та посиленням економічної залежності від домінуючих центрів впливу.

Незважаючи на значний обсяг наукових досліджень, присвячених міжнародній інтеграції, сучасні трансформації цих процесів залишаються недостатньо концептуалізованими. Зокрема, бракує комплексного аналізу ролі інтеграційних об'єднань як механізмів перерозподілу економічного впливу, а також оцінки їхнього впливу на трансформацію глобального економічного порядку в умовах фрагментації та геополітичної турбулентності. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю переосмислення теоретичних підходів до міжнародної інтеграції, враховуючи її нову роль у формуванні асиметричних структур глобального управління та забезпечення економічної стабільності в умовах невизначеності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика міжнародних інтеграційних об'єднань як механізмів концентрації та перерозподілу економічного впливу набуває дедалі більшої актуальності в сучасній науковій літературі, що зумовлено трансформацією глобального економічного порядку в умовах фрагментації глобалізації, геополітичної турбулентності та посилення конкуренції за ресурси й технологічне лідерство. У цьому контексті дослідники дедалі частіше розглядають інтеграційні структури не лише як платформи економічної кооперації, а й як інструменти геоекономічного домінування, що сприяють асиметричному розподілу вигод між учасниками.

І. Піддорицева [1] систематизує теоретичні підходи до європейської інтеграції, виокремлюючи неофункціоналізм, міждержавний підхід та інституціоналізм. Авторка зазначає, що інтеграція в ЄС історично сприяла концентрації економічних ресурсів у провідних країнах-членах завдяки поглибленню співпраці в інноваційній сфері. Водночас вона вказує на недостатню увагу

до економічних асиметрій, що виникають між ядром і периферією Союзу, особливо в контексті кризових фаз, таких як фінансова криза 2008 р. чи геополітичні виклики після 2022 р. Цей аспект є ключовим для розуміння інтеграції як механізму перерозподілу впливу. Д. Нольте та Б. Вайффен [2; 3] аналізують латиноамериканський регіоналізм, критикуючи належність неофункціоналізму до регіону через відсутність ефекту «спіловера». Вони пропонують «другорядні» стратегії (інкапсуляція, спіл-араунд, спілбек), які дозволяють організаціям виживати в умовах криз, однак не розглядають, як ці стратегії впливають на концентрацію економічного впливу в руках домінуючих держав, таких як Бразилія чи Мексика, що обмежує їхній внесок у розуміння теми.

К. Макміллан [4] досліджує розширення ЄС на прикладі Туреччини, акцентуючи на економічному спіловері через митний союз. Проте вона зазначає, що політичні та економічні вигоди від інтеграції розподіляються нерівномірно, що посилює залежність країн-кандидатів від економічно сильнішого ядра ЄС. Цей висновок підкреслює роль інтеграційних об'єднань у концентрації економічного впливу, хоча авторка не заглиблюється в аналіз структурних дисбалансів. Г. Ель Алауї та Л. З. Алауї Омарі [5] застосовують гравітаційну модель для оцінки впливу інтеграції на торгівлю, підтверджуючи, що економічні вигоди розподіляються нерівномірно залежно від інституційної спроможності та економічної структури країн. Їхній аналіз указує на те, що інтеграція може посилювати концентрацію економічної сили в потужніших економіках, однак бракує детального розгляду геоекономічних імплікацій цього процесу.

В. Мазур та Д. Раміро Тройтіньо [6] досліджують вплив цифровізації на інтеграцію в ЄС, трактуючи єдиний цифровий ринок як інструмент поглиблення економічної взаємозалежності. Проте вони ігнорують, як нерівномірний доступ до цифрових технологій між країнами-членами сприяє перерозподілу економічного впливу на користь технологічно розвиненішого ядра, що є суттєвим недоліком з огляду на тему статті. Г. Хуанг із співавторами [7] аналізують інтеграцію в агломераційному регіоні Янцзи, демонструючи, що економічна відкритість і потоки капіталу є ключовими факторами концентрації ресурсів у центрах регіону. Хоча дослідження має локальний фокус, його висновки можна екстраполювати на глобальний рівень, де інтеграційні об'єднання, такі як ІПШ чи РВЕП, слугують аналогічним механізмом для Китаю.

С. Зауртгер [8] підкреслює необхідність адаптації класичних теорій до сучасних викликів, включаючи геоекономічну конкуренцію. Вона зазначає, що конструктивізм може пояснити нормалізацію асиметрій у межах інтеграції

ційних структур, але не пропонує конкретного аналізу економічного перерозподілу. М. Лотфі та С. Дж. Дехгані Фіроозабаді [9] застосовують теорію практики, акцентуючи на мікрорівневих взаємодіях. Їхній підхід дозволяє зрозуміти, як повсякденні практики сприяють легітимації економічної гегемонії в інтеграційних об'єднаннях, але економічний вимір залишається недостатньо розвиненим.

Сучасна література пропонує різноманітні теоретичні рамки для аналізу міжнародної інтеграції, однак бракує комплексного підходу до оцінки її ролі як механізму концентрації та перерозподілу економічного впливу. Більшість досліджень зосереджуються на кооперативних аспектах, недооцінюючи геоекономічні стратегії домінування, що потребує подальшого критичного осмислення.

Мета статті – теоретично осмислити міжнародні інтеграційні об'єднання як механізми концентрації та перерозподілу економічного впливу, а не лише як інструменти ліберальної кооперації. Такий підхід передбачає перегляд традиційних уявлень про інтеграцію та зосередження на її ролі в сучасному глобальному економічному порядку, де вона дедалі частіше виступає інструментом геоекономічної стратегії.

Гіпотеза дослідження: інтеграційні проекти у XXI столітті дедалі частіше функціонують як канали геоекономічного домінування потужних центрів сили, а не як взаємовигідні моделі розвитку для всіх учасників. Це означає, що інтеграція може посилювати асиметрію економічного впливу, сприяючи перерозподілу ресурсів на користь провідних акторів. Завданнями статті є такі:

- Охарактеризувати ключові теоретичні підходи до аналізу міжнародної інтеграції – зокрема функціоналістський, неореалістичний, неоінституціоналістський та критичний – з метою оцінки їхньої застосовності до сучасних геоекономічних реалій та виявлення їхніх обмежень.

- Визначити функції інтеграційних об'єднань з точки зору перерозподілу впливу у світовій економіці, досліджуючи, як ці структури можуть слугувати інструментами геоекономічного домінування та впливати на глобальну економічну асиметрію.

- Запропонувати типологію інтеграційних моделей за критеріями асиметрії впливу, що дозволить класифікувати різні форми інтеграції залежно від ступеня концентрації економічного впливу та їхньої функціональної спрямованості.

- Розробити концептуальну схему аналізу інтеграції як геоекономічного інструменту, створивши теоретичний інструментарій для оцінки ролі інтеграційних об'єднань у формуванні сучасних геоекономічних процесів.

Ці цілі та завдання спрямовані на поглиблення розуміння природи міжнародної інтеграції

в умовах глобальних економічних трансформацій, надаючи читачам чітке уявлення про спрямованість дослідження та його очікувані результати.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні міжнародні інтеграційні об'єднання, зокрема Європейський Союз (ЄС), є не лише механізмами кооперації, але й інструментами концентрації та перерозподілу економічного впливу в глобальному просторі, що вимагає переосмислення традиційних теоретичних підходів до інтеграції через призму асиметричних структур влади та дезінтеграційних ризиків.

Функціоналізм (Д. Мітрані) та неофункціоналізм (Е. Хаас, Б. Баласса) пояснюють інтеграцію як поступовий процес розширення співпраці через ефект «спіловеру», коли інтеграція в одній сфері стимулює розвиток інших, акцентуючи на взаємній вигоді та кооперативних механізмах [10]. Проте ці теорії недооцінюють асиметрію впливу, структурні нерівності між учасниками та потенціал для «спілбеку» (*spillback*), коли держави-члени відмовляються від наднаціональних політик, як це показано в аналізі криз Єврозони, COVID-19 та міграційної кризи 2015 р.. Наприклад, у ЄС домінування країн ядра (Німеччина, Франція) над периферійними державами сприяє нерівномірному розподілу вигод, що суперечить очікуванням функціоналізму [11].

Неореалізм (К. Уолтц) і критичні теорії, зокрема марксистські, інтерпретують інтеграційні об'єднання як інструменти посилення впливу: перші – через балансування сил або приєднання до сильнішого актора (*bandwagoning*), що призводить до залежності слабших держав, другі – через капіталістичну гегемонію, де економічно сильніші актори використовують інтеграційні проекти, зокрема, китайську ініціативу «Пояс і шлях» (ІПШ), для розширення впливу через економічні та інфраструктурні мережі. У контексті ЄС це проявляється в кризі Єврозони (2008–2012 рр.), коли політика жорсткої економії, нав'язана периферійним країнам (Греція, Іспанія), відповідала інтересам країн ядра, посилюючи економічні диспропорції, а також у зростанні дезінтеграційних ризиків, таких як Grexit чи Brexit, спричинених глобальними кризами, включаючи COVID-19 та міграційну кризу 2015 р. [12; 13].

Неоінституціоналізм (Р. Кеогейн) наголошує на ролі інститутів у формуванні поведінки держав, але в інтеграційних структурах правила часто відображають інтереси потужних акторів, як це видно з політики Європейського Центрального Банку (ЕЦБ), спрямованої на підтримку економік країн ядра, що обмежує автономію слабших держав. Невідповідність у виконанні рішень ЄС, особливо периферійними країнами (Греція, Італія), свідчить про слабкість інституційного примусу та зростання дезінтеграційних тенденцій

[14]. У ЄС війна Росії проти України активізувала «супер-спіловер», що поєднує функціональний, географічний, політичний та культивований спіловери, прискорюючи інтеграцію України до єдиного ринку ЄС, але водночас підкреслюючи асиметричні відносини, де сильніші економіки зберігають перевагу.

Концепція різноманітного капіталізму (*variegated Capitalism*, Пек, Теодор) дозволяє аналізувати ці процеси на системному рівні, акцентуючи на взаємозв'язках і суперечностях глобалізованого капіталізму, що проявляються у кризах, таких як COVID-19, які є не зовнішніми аномаліями, а внутрішніми продуктами капіталістичної системи. Емпіричним підтвердженням переходу до асиметричних моделей інтеграції є еволюція ЄС від концепції «спільного ринку» до механізмів фіскального контролю під час кризи Єврозони, коли політика жорсткої економії відповідала інтересам країн ядра, поглиблюючи економічну нерівність. Пандемія COVID-19 виявила системні суперечності глобалізованого капіталізму, такі як порушення ланцюгів постачання та нерівномірний доступ до ресурсів, що посилює асиметрію між країнами ядра та периферії [13]. Міграційна криза 2015 р. додатково підкреслила дезінтеграційні ризики, оскільки розбіжності в політиці щодо біженців між країнами-членами (Німеччина проти країн Східної Європи) посилили напругу та націоналістичні настрої, що суперечить неофункціоналістським очікуванням щодо конвергенції та солідарності [14].

Сучасні інтеграційні процеси в ЄС свідчать про обмеженість кооперативних моделей функціоналізму та неофункціоналізму, особливо в умовах криз, що провокують «спіл беки» та зростання дезінтеграційних ризиків. Необхідність врахування геоекономічного домінування та асиметричних структур впливу вимагає інтеграції неореалістичних, неоінституціоналістичних і критичних перспектив для розуміння інтеграції як частини глобальної капіталістичної системи, де кризи є внутрішніми продуктами системи, а не зовнішніми шоками.

На основі теоретичного аналізу сучасних інтеграційних процесів, зокрема в Європейському Союзі, розглянемо механізми концентрації економічного впливу, які відображають асиметрію між ядром і периферією та сприяють геоекономічному домінуванню провідних акторів. Ці механізми, включаючи фінансовий контроль, інституційну гегемонію та геоекономічну конкуренцію, ілюструють трансформацію інтеграційних об'єднань у інструменти перерозподілу економічної влади.

Фінансовий контроль є ключовим механізмом концентрації економічного впливу в ЄС. ЄЦБ відіграє провідну роль у гармонізації фінансових ринків Єврозони через стабілізацію ставок репо

та перерозподіл ліквідності на міжбанківському ринку, що посилює економічну взаємозалежність країн-членів. Програми купівлі активів (PSPP, REPP) та інструмент захисту трансмісії (TPI) сприяють конвергенції дохідності державних облігацій, зміцнюючи фінансову інтеграцію [15]. Проте, як зазначає Шнабель [16], монетарна політика ЄЦБ може створювати ефект фіскального домінування, коли національні економічні політики підпорядковуються вимогам фінансової стабільності, визначеним на наднаціональному рівні. Це обмежує економічний суверенітет країн-членів, сприяючи концентрації впливу в Брюсселі.

Інституційна гегемонія в ЄС проявляється через антипопулістський дискурс, який маргіналізує альтернативні економічні моделі, позначаючи їх як «ненормальні» чи дестабілізуючі. Це виправдовує тиск на країни, що відхиляються від ліберальних стандартів, наприклад, Польщу чи Угорщину, через рішення Європейського суду (ЄС) та умови фінансової допомоги [17]. Такий дискурс нормалізує структурні нерівності між країнами-членами, зображаючи відхилення як кризи, що потребують виправлення, а не системних реформ. У контексті країн Східного партнерства (ЕаР), таких як Україна, інституційний тиск проявляється через вимоги реформ (боротьба з корупцією, верховенство права) для підписання угод DCFTA, що сприяє інтеграції до європейських структур, але посилює економічну залежність [18].

Інституційна якість є універсальним чинником концентрації економічного впливу. У ЄС країни з прозорими правовими рамками та політичною стабільністю, такі як Німеччина чи Нідерланди, приваблюють більше прямих іноземних інвестицій (ПІІ), що сприяє їхній інтеграції через зростання економічної активності. Порівняння зі Спільнотою держав Сахелю та Сахари (CEN-SAD) показує, що слабкі інститути (високий рівень корупції) обмежують ПІІ та гальмують інтеграцію, посилюючи економічні диспропорції. У CEN-SAD макроекономічна стабільність, зокрема через двосторонні інвестиційні договори, є ключовим чинником залучення ПІІ [19], подібно до ролі ЄЦБ у ЄС.

Геоекономічна конкуренція додатково посилює концентрацію економічного впливу, що видно на прикладі країн ЕаР (Україна, Грузія, Молдова). ЄС через ЄБРР і ЄІБ інвестував значні кошти в 2014–2019 рр., зокрема в Україні реалізував 93 проекти у 2014–2020 рр. після анексії Криму та війни на Сході України, що прискорило «супер-спіловер», поєднуючи економічну та політичну інтеграцію, але посилило економічну залежність [18].

Натомість китайські інвестиції, які зросли до 1.5 млрд. євро у 2018–2019 рр. у рамках ПІІ, зосереджені на інфраструктурі без інституцій-

них реформ, що контрастує з підходом ЄС [18]. Ця конкуренція підкреслює стратегію ЄС використовувати інвестиції та угоди для зміцнення економічної залежності країн ЕаР, обмежуючи їхній суверенітет. Слабкі інститути в країнах ЕаР, як і в CEN-SAD, створюють нерівності, оскільки країни з вищою інституційною якістю отримують більше вигод від інтеграції [19].

Механізми концентрації економічного впливу в ЄС – фінансовий контроль ЄЦБ, інституційна гегемонія через антипопулістський дискурс і реформи, а також геоekonomічна конкуренція – зміцнюють владу центральних інститутів, поглиблюючи нерівність на користь ядра. Порівняння з CEN-SAD та країнами ЕаР ілюструє універсальність інституційної якості, але також підкреслює нерівності, які посилюють залежність периферійних країн. Ці процеси закладають основу для аналізу геоekonomічної конкуренції як нової парадигми інтеграції, що розглядається в наступному блоці.

Сучасні інтеграційні структури, такі як ЄС, ППШ, РВЕП чи ЮСМКА, функціонують як механізми концентрації економічного й технологічного впливу, де провідні держави використовують торгівлю, інвестиції, ресурси та цифрові політики для концентрації економічної влади. З позицій неореалізму, ЮСМКА ілюструє використання протекціонізму для зміцнення гегемонії США в Північній Америці та стримування Китаю в Латинській Америці. Тарифи 25% на імпорт із Мексики та Канади в 2025 р. і 125% на китайські товари змушують партнерів до поступок у переговорах щодо перегляду угоди в 2026 р., посилюючи залежність Мексики (80% експорту до США) [20]. Правила походження (75% північноамериканського вмісту) обмежують доступ Китаю до ринку США через Мексику. У Латинській Америці США підтримують країни, що визнають Тайвань, і обмежують Huawei у 5G, протидіючи китайській експансії. Це контрастує з інституційною гегемонією ЄС, де ЄЦБ і DCFTA зміцнюють вплив країн ядра (Німеччина, Франція)]. Торгівельна війна США–Китай дозволила Мексиці в 2019 р. стати головним торговельним партнером США, але посилила її асиметричну залежність, що узгоджується з неореалістичним прогнозом про балансування сил [21].

Критичні теорії підкреслюють ресурсний контроль як механізм капіталістичної гегемонії. У рамках ЮСМКА США через політику «Buy American» та тарифи обмежують доступ Китаю до стратегічних ресурсів, співпрацюючи з Канадою, яка має нерозвинені родовища [20]. У Латинській Америці Китай заповнює прогалину, залишену США, інвестуючи в проекти відновлюваної енергетики в Аргентині та Бразилії, що сприяє його геоekonomічній експансії. Активність Китаю,

включно з постачанням медичних засобів і вакцин під час пандемії КОВІД-19, зміцнює його м'яку силу та підкреслює нормалізацію регіональної гегемонії [21]. Асиметрія проявляється в обмеженні суверенітету периферійних країн, що узгоджується з критичним підходом.

Неореалістичний підхід пояснює обмеження конкурентів як стратегію балансування сил. Китай через ініціативу «Один пояс, один шлях» (ППШ) та Регіональне всеосяжне економічне партнерство (РВЕП) протидіє «декуплінгу» США, створюючи альтернативну торговельну мережу. Зокрема, у першому півріччі 2022 року Китай інвестував 1,83 млрд. дол. США у гірничодобувний сектор Демократичної Республіки Конго, що є частиною стратегії забезпечення доступу до стратегічних ресурсів через інфраструктурні проекти [22]. У рамках угоди ЮСМКА правила походження та тиск на країни, що співпрацюють із Китаєм (наприклад, через підтримку Тайваню), стримують китайські інвестиції в Мексиці. Зокрема, у 2023 році китайські компанії оголосили про інвестиції в автомобільний сектор на суму 2,72 млрд. дол. США, що складає 72% від загального обсягу китайських ПІІ в Мексиці за той рік. Це свідчить про стратегічну орієнтацію на ключові галузі, що можуть бути піддані додатковому контролю з боку США [23]. РВЕП сприяє зростанню ВВП регіону на 0,86% до 2035 р., зміцнюючи позиції Китаю. Неоінституціоналізм підкреслює роль інститутів у формуванні правил, вигідних домінантам, як у випадку РВЕП, де гармонізація стандартів сприяє китайському експорту [24].

Неоінституціоналізм і критичні теорії трактують цифровий протекціонізм як інструмент інституційного та економічного домінування. У Європейському Союзі GDPR обмежує діяльність цифрових корпорацій, але не вирішує проблему нерівного доступу до даних, оскільки зберігає монополістичні структури на ринку мобільних операційних систем, таких як Android та iOS [25]. У межах ЮСМКА податок Канади на цифрові послуги (DST, 3%) спричинив конфлікт із США, що ілюструє напругу в інтеграційних структурах [21]. Китай через ініціативу «Цифровий шовковий шлях» та правила електронної комерції в рамках РВЕП розширює цифровий вплив, де розвиток цифрової економіки сприяє зростанню експорту, зокрема в секторі побутової техніки [26-28].

Таблиця 1 систематизує геоekonomічні стратегії, підкреслюючи їхню роль у концентрації впливу. ЮСМКА використовує прямі бар'єри (тарифи, правила походження), тоді як ППШ та РВЕП створюють залежність через інфраструктуру та торгівлю. У Латинській Америці Китай замінив США як ключовий партнер, але боргова залежність країн регіону посилює асиметрію].

Цифрові ініціативи (GDPR, «Цифровий шовковий шлях») формують нові стандарти, обмежуючи автономію слабших країн, що узгоджується з критичною теорією про капіталістичну гегемонію.

Аналіз Таблиці 1 підтверджує гіпотезу статті: інтеграційні об'єднання слугують механізмами концентрації впливу, де домінанти (США, Китай, країни ядра ЄС) використовують протекціонізм, ресурси та цифрові стандарти для посилення гегемонії, тоді як периферійні країни втрачають автономію через економічну та боргову залежність.

Сучасні інтеграційні структури, такі як ЄС, ПІШ, РВЕП чи ЮСМКА, функціонують як механізми накопичення економічної та технологічної влади, поглиблюючи нерівність між ядром і периферією [29; 30]. Типологія наведена в Таблиці 2 класифікує моделі за ступенем концентрації влади, функціональною спрямованістю та впли-

вом цифрових політик, розкриваючи їхню роль у перерозподілі економічного впливу.

Типологія відображає, як інтеграційні моделі структурують асиметрію через інституційні, фінансові та цифрові механізми. У **централізовано-домінантній моделі** (ЄС) ЄЦБ і регуляторні акти (GDPR, DMA) зміцнюють ядро (Німеччина, Франція), але розбіжна спеціалізація (EU15 – послуги, СЕЕ – виробництво) та фрагментація ринку зберігають залежність периферії. **Мережево-рівноважна модель** (РВЕП) мінімізує асиметрію через консенсус і лібералізацію торгівлі, сприяючи зростанню ВВП. **Проектно-експансіоністська модель** (ПІШ) використовує інвестиції і «Цифровий шовковий шлях» для експансії Китаю, створюючи боргову залежність. **Санкційно-ізоляційна модель** (ЄАЕС) ізолює периферію через санкції, обмежуючи цифрові політики та конкурентоспроможність.

Таблиця 1 – Порівняльний аналіз геоекономічних стратегій у ЮСМКА, ПІШ, РВЕП та ЄС

Об'єднання	Інструменти	Цілі	Наслідки	Асиметрія
USMCA	Тарифи (25% на Канаду/ Мексику, 147,6% на Китай), правила походження (75%), обмеження Huawei	Гегемонія США, стримування Китаю	Втрати ВВП Мексики/ Канади, зростання експорту Мексики до США	Економічна залежність Мексики від США через високий експорт (80%)
BRI	Інвестиції (932 млрд. дол. США), кредити (31:1 до грантів), «Цифровий шовковий шлях»	Глобальна експансія Китаю	Боргова залежність, зниження інвестицій у СРЕС (-56%)	Боргова залежність країн-учасниць від Китаю
RCEP	Лібералізація торгівлі (90% нульових тарифів), e-commerce правила	Зміцнення позицій Китаю	Зростання ВВП (0,86%), експорту (18,3%) до 2035 р.	Переваги для розвинених країн RCEP
ЄС	GDPR, інвестиції ЄБРР/ЄІБ (42,6 млрд. євро, 2014–2019 рр.)	Контроль ресурсів, інституційна гегемонія	Економічна залежність країн ЄвР	Домінування країн ядра (Німеччина, Франція) через інституційний контроль

Джерело: складено на основі [16; 19-28]

Таблиця 2 – Типологія інтеграційних моделей за рівнем асиметрії впливу

Тип моделі	Приклади	Критерії асиметрії	Ефект	Цифрова політика
Централізовано-домінантна	ЄС, ЄАЕС	Наднаціональні інститути (ЄЦБ, ЄК), >60% ВВП у 1–2 країнах	Концентрація ресурсів у ядрі, залежність периферії	GDPR, DMA, Chips Act посилюють ядро, але фрагментація ринку зберігається
Мережево-рівноважна	ASEAN, RCEP	Консенсус, відсутність лідера	Баланс вигод, повільна інтеграція	Правила e-commerce RCEP сприяють торгівлі без домінування
Проектно-експансіоністська	BRI, IPEF	Інвестиції в інфраструктуру BRI, боргова залежність	Експансія домінанта (Китай у 14 країнах Латинської Америки)	«Цифровий шовковий шлях»
Санкційно-ізоляційна	ЄАЕС після 2022 р.	Бар'єри, імпортозаміщення	Ізоляція, стагнація периферії	Обмежені цифрові політики, фокус на локальних платформах

Джерело: складено на основі [16; 23-30]

Сучасні міжнародні інтеграційні об'єднання дедалі більше функціонують як механізми концентрації та перерозподілу економічного впливу, що структурно закріплює асиметрію в глобальному просторі [31; 32; 33; 34; 35; 36]. Теоретичні підходи – від неофункціоналізму до критичних парадигм – демонструють обмеженість традиційного бачення інтеграції як поступової та рівноправної кооперації. Натомість сучасна практика свідчить про переважання моделей, у яких наднаціональні інститути, фінансові інструменти та нормативні режими закріплюють переваги геоекономічних домінантів.

Асиметрія посилюється інституційною гегемонією (ЄС: DCFTA обмежують суверенітет України, цифровим протекціонізмом (GDPR, але лише 2 з 20 техкомпаній європейські [37]) і спеціалізацією (СЄЕ – базове виробництво, EU15 – послуги [38]). Неореалізм пояснює це балансуванням сил, неоінституціоналізм – інституційним домінуванням, а критичні теорії – капіталістичною гегемонією. Для зменшення асиметрії потрібні: диверсифікація партнерів, розвиток цифрової інфраструктури, підтримка спеціалізації СЄЕ у високотехнологічних секторах.

Інституційна гегемонія через ЄЦБ і політику жорсткої економії посилила структурну залежність периферії, тоді як цифрова політика ЄС – попри інноваційність – не пододала технологічну нерівність: лише 2 з 20 найбільших технологічних компаній світу є європейськими. Аналіз прикладів Греції [39] та України демонструє, що навіть у межах офіційно рівноправних об'єднань, таких як ЄС, малим і периферійним державам доводиться адаптуватися до зовнішніх умов, жертвуючи частиною економічного та політичного суверенітету. Криза Єврозони виявила обмеження рівноправної участі малих країн в інтеграційних об'єднаннях. Греція, опинившись у залежності від кредиторів, втратила частину контролю над стратегічними активами та зазнала скорочення суверенітету. Навіть м'яка сила ЄС (наприклад, Erasmus+) не компенсувала цю втрату, що позначилось на рівні громадської підтримки євроінтеграції. У 2020-х рр. війна, санкції та технологічна конкуренція трансформують інтеграцію в інструмент геоекономічної боротьби. Вторгнення РФ в Україну посилює тенденції до ізоляції в окремих блоках (ЄАЕС), а також змусило компанії переглядати глобальні ланцюги постачання [40; 41].

Ці тенденції підтверджують, що інтеграція перестає бути універсальним інструментом розвитку. Її ефективність усе більше залежить від здатності держав маневрувати між центрами впливу, вибудовувати диверсифіковані партнерства та інвестувати у власну цифрову та інституційну спроможність. У багатополосному, кон-

фліктному світі інтеграційна участь потребує не сліпого залучення, а стратегічного критичного перегляду її довгострокових наслідків.

Висновки. Сучасні міжнародні інтеграційні об'єднання еволюціонували від інструментів кооперації до складних структур перерозподілу влади, ресурсів і нормативного контролю, в яких «рівноправність учасників» дедалі частіше виявляється декларативною. Інститути інтеграції, формально спрямовані на гармонізацію і розвиток, на практиці закріплюють і асиметрії, які вигідні державам-лідерам. Така трансформація інтеграцій вимагає переосмислення теоретичного апарату аналізу.

По-перше, класичні підходи (функціоналізм, неофункціоналізм) не враховують динаміки геоекономічної конкуренції та структурної нерівності. Для адекватного аналізу сучасних інтеграційних процесів необхідним є синтез трьох парадигм: нео-реалізму (як пояснення боротьби за владу), критичної теорії (як деконструкції інституційної гегемонії) та геоекономіки (як пояснення інструменталізації економіки для стратегічного домінування).

По-друге, типологія інтеграційних моделей за рівнем асиметрії дозволяє краще ідентифікувати функції таких об'єднань у глобальній системі: від централізовано-домінантних (ЄС, ЄАЕС) до санкційно-ізоляційних чи проєктно-експансіоністських (BRI, IPEF). Це надає новий аналітичний інструмент для дослідження поведінки малих держав у рамках інтеграцій.

По-третє, малі країни дедалі частіше стикаються з втратою автономії – не лише економічної, але й політичної та культурної. Вони змушені адаптуватися до норм, сформованих ядром, часто за умов, які не враховують їхній інституційний чи ресурсний потенціал. Це призводить до внутрішньої маргіналізації, переформатування еліт та ерозії стратегічного суверенітету.

По-четверте, фрагментація глобального простору – через війну, санкції, техновійни та деглобалізаційні імпульси – підштовхує інтеграційні блоки до перетворення на «фортеці», орієнтовані на власну безпеку, контроль за технологіями та економічну автономію. Це підвищує внутрішню жорсткість правил і посилює бар'єри для нових учасників, особливо з периферій.

Інтеграція у XXI столітті постає не як нейтральна форма співпраці, а як складний механізм геоекономічного впливу, де правила гри встановлюють сильніші, а слабші – змушені адаптуватися або шукати альтернативні вектори розвитку. Запропонована у статті концепція «інтеграції як механізму впливу» створює підґрунтя для подальших емпіричних досліджень, спрямованих на вивчення системної нерівності в інтеграційних моделях і розробку стратегій диверсифікації для малих держав.

Список використаних джерел:

1. Підоричева І. Теоретичне осмислення процесів розвитку інтеграції в ЄС і співпраці його країн-членів у сфері досліджень та інновацій. *Економіка України*. 2022. № 4 (725). С. 50–73. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.04.050>
2. Nolte D., Weiffen B. The resilience of Latin American regionalism: A neofunctionalist perspective. *Politische Vierteljahresschrift*. 2024. Vol. 66(3). P. 697–718. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11615-024-00571-w>
3. Weiffen B., Wehner L., Nolte D. Overlapping regional security institutions in South America: The case of OAS and UNASUR. *International Area Studies Review*. 2013. Vol. 16. No. 4. P. 370–389. DOI: <https://doi.org/10.1177/2233865913503466>
4. Macmillan C. The application of neofunctionalism to the enlargement process: The case of Turkey. *Journal of Common Market Studies*. 2009. Vol. 47. No. 4. P. 789–809. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.2009.02005.x>
5. El Alaoui G., Alaoui Omari L. Z. L'impact de l'intégration régionale sur le commerce: Une revue théorique et empirique. *International Journal of Accounting, Finance, Auditing, Management and Economics*. 2022. Vol. 3, No. 2-1. P. 42–59. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6397090>
6. Mazur V., Ramiro Troitiño D. Digitalization, neofunctionalism, and integration in the European Union. In: *E-Governance in the European Union* / Ed. by D. Ramiro Troitiño. Cham: Springer, 2024. P. 15–34. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-56045-3_2
7. Huang G., Li H., Chen S., Zhang H., He B. Dynamic analysis of regional integration development: Comprehensive evaluation, evolutionary trend, and driving factors. *Land*. 2024. Vol. 13, No. 1. P. 66. DOI: <https://doi.org/10.3390/land13010066>
8. Saurugger S. Grand theories of integration: Neofunctionalism, intergovernmentalism, and constructivism. In: *Handbook on European Integration*. Edward Elgar Publishing, 2023. pp. 45–67. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781800883437.00009>
9. Lotfi M., Dehghani Firoozabadi S. J. A new approach to the study of regional integration: Practice theory and its application in European integration studies. *Political and International Approaches*. 2023. Vol. 15, No. 1. P. 11–34. DOI: <https://doi.org/10.48308/piaj.2024.234092.1469>
10. Meibauer G. Neorealism, neoclassical realism, and the problem(s) of history. *International Relations*. 2021. Vol. 37, No. 2. P. 348–369. DOI: <https://doi.org/10.1177/00471178211033943>
11. Buzogány A., Varga M. Breaking the rural underdevelopment trap? Eastern enlargement, agricultural policy, and lessons for Ukraine. *Journal of European Public Policy*. 2025. Vol. 32. No. 1. P. 1–22. DOI: <https://doi.org/10.1080/13501763.2024.2434693>
12. Alhammadi A. The neorealism and neoliberalism behind international relations during COVID-19. *World Affairs*. 2022. Vol. 185, No. 1. P. 147–175. DOI: <https://doi.org/10.1177/00438200211065128>
13. Handley L., Martin A. Variegated capitalism as an approach for understanding globalisation in the wake of COVID-19. *European Journal of Economics and Economic Policies: Intervention*. 2023. Vol. 20, No. 3. P. 1–15. DOI: <https://doi.org/10.4337/ejeep.2023.0102>
14. Schmitter P. C., Lefkofridi Z. Neo-functionalism as a theory of disintegration. *Chinese Political Science Review*. 2016. Vol. 1, No. 1. P. 1–29. DOI: <https://doi.org/10.1007/s41111-016-0012-4>
15. European Central Bank. Financial integration and structure in the Euro area. Frankfurt am Main: ECB, 2024. URL: <https://www.ecb.europa.eu/press/fie/html/ecb.fie202406~c4ca413e65.bg.html> (date of access: 31.07.2025)
16. Schnabel I. The shadow of fiscal dominance: Misconceptions, perceptions, and perspectives. European Central Bank Speech. 2020. URL: <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2020/html/ecb.sp200911~ea32bd8bb3.en.html> (date of access: 31.07.2025)
17. Agha P. Reinforcing institutional power: The discourse of normalcy in European Union governance. *Hague Journal of the Rule of Law*. 2024. Vol. 16. No. 3. P. 569–586. DOI: <https://doi.org/10.1007/s40803-024-00232-5>
18. Kruger A., Strosser J. The emergence of geo-economic institutions: Observations on European and Chinese development cooperation in Ukraine, Georgia, and Moldova 2014–2020. *Asia-Pacific Review of Economics*. 2023. Vol. 2. No. 1. P. 9–25. DOI: <https://doi.org/10.1007/s44216-023-00020-2>
19. Kwaw-Nimeson E., Tian Z. Institutional quality, foreign direct investment, and regional integration: Empirical evidence from CEN-SAD. *SAGE Open*. 2023. Vol. 13. No. 1. P. 1–15. DOI: <https://doi.org/10.1177/21582440221148389>
20. Peterson Institute for International Economics. The future of the USMCA: Addressing North America's economic challenges. *Policy Briefs*. 2025. URL: <https://www.piie.com/microsites/2025/future-usmca> (date of access: 31.07.2025)
21. Gachúz J., Urdinez F. Geopolitics and geoeconomics in the China–Latin American relations in the context of the US–China trade war and the COVID-19 pandemic. *Journal of Current Chinese Affairs*. 2022. Vol. 51, No. 1. P. 3–12. DOI: <https://doi.org/10.1177/18681026221098770>
22. Wang C. Brief: China Belt and Road Initiative (BRI) Investment Report H1 2022. The Green Finance & Development Center, 2022. URL: <https://greenfdc.org/china-belt-and-road-initiative-bri-investment-report-h1-2022/> (date of access: 31.07.2025)
23. Estefan B., Rodríguez Pueblita J. China ties could be a liability for Mexico under Trump 2.0. *Americas Quarterly*. 2025. URL: <https://www.americasquarterly.org/article/china-ties-could-be-a-liability-for-mexico-under-trump-2-0/> (date of access: 31.07.2025)
24. Geopolitical Monitor. Belt and Road at 10: A paradigm shift in development finance? 2023. URL: <https://www.geopoliticalmonitor.com/belt-and-road-at-10-a-paradigm-shift-in-development-finance/> (date of access: 31.07.2025)

25. Ucar M., Yalcintas A. GDPR and digital protectionism in the EU: The cases of Android and iOS. *Journal of Economic Issues*. 2023. Vol. 57, No. 4. P. 1079–1094. DOI: <https://doi.org/10.1080/00213624.2023.2273120>
26. Duan X. The impact of RCEP national digital economy development level on China's home appliance exports. *Scientific Journal of Economics and Management Research*. 2025. Vol. 7, No. 3. P. 34–43. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8385>
27. Zhang Y. China and the Regional Comprehensive Economic Partnership: An economic and political perspective. *ERIA Discussion Paper Series*. 2022. No. 434. P. 1–25. URL: <https://www.eria.org/uploads/media/discussion-papers/FY22/China-and-the-Regional-Comprehensive-Economic-Partnership-An-Economic-and-Political-Perspective.pdf> (date of access: 31.07.2025)
28. Wang D., Xu P., An B., Song Y. How does the development of the digital economy in RCEP member countries affect China's cross-border e-commerce exports? *PLoS ONE*. 2024. Vol. 19, No. 12. P. e0310975. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0310975>
29. Nedopil C. China Belt and Road Initiative (BRI) investment report H1 2022. Shanghai: Green Finance & Development Center, FISF Fudan University, 2022. URL: https://greenfdc.org/wp-content/uploads/2022/07/GFDC-2022_China-Belt-and-Road-Initiative-BRI-Investment-Report-H1-2022.pdf (date of access: 31.07.2025)
30. van den Brink M., Dawson M., Zglinski J. Revisiting the asymmetry thesis: Negative and positive integration in the EU. *Journal of European Public Policy*. 2024. Vol. 31, No. 7. P. 209–234. DOI: <https://doi.org/10.1080/13501763.2023.2296940>
31. Zayats O., Palinchak M., Tsalan M., Toca C. Determinants of USMCA competitive force formation. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2023. Vol. 9, Issue 5. P. 200–205. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-5-200-205>
32. Zayats O., Verhun V., Pryiatelchuk O. Competitive features of country associations based on the Global Competitiveness Index: the case of the United States – Mexico – Canada Agreement. *Problems and Perspectives in Management*. 2020. Vol. 18, Issue 4. P. 181–190. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.18\(4\).2020.16](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.18(4).2020.16)
33. Zayats O., Palinchak M. & Bokoch V. The APEC integrated competitive force index. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. Vol. 6, Issue 4. P. 118–124. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-4-118-124>
34. Заяць О. І. Системна взаємодія інтеграційних союзів в умовах глобальної конкуренції. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. № 3. С. 12–17. DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2020-69-2>
35. Заяць О. І. Мегарегіональні торговельні угоди як інструмент глобальної конкуренції. *Вісник Одеського національного університету*. 2020. Т. 25. Вип. 4 (83). С. 13–20. DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/4-83-2>
36. Заяць О. Міжнародна економічна інтеграція як передумова трансформації глобальної конкурентної сили. *Sciences of Europe*. 2020. № 4 (51). P. 26–30. URL: <https://www.europe-science.com/wp-content/uploads/2021/11/VOL-4-No-51-2020.pdf>
37. Lambach D., Monsees L. Beyond sovereignty as authority: The multiplicity of European approaches to digital sovereignty. 2023. URL: https://www.researchgate.net/publication/368837486_Beyond_Sovereignty_as_Authority_The_Multiplicity_of_European_Approaches_to_Digital_Sovereignty (date of access: 31.07.2025)
38. Lilkov D. Technological sovereignty? Delivering a complete European digital single market. *European View*. 2023. Vol. 22, No. 2. pp. 123–134. DOI: <https://doi.org/10.1177/17816858231204745>
39. Zachariades A. Between a rock and a hard place: Small states, vulnerabilities, and Greek foreign policy. *International Politics*. 2025. Vol. 62, No. 1. P. 45–67. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41311-025-00713-w>
40. S&P Global Market Intelligence. Economic implications of trade rerouting since Russia–Ukraine war. 2024. URL: <https://www.spglobal.com/market-intelligence/en/news-insights/research/economic-implications-of-trade-rerouting-since-ukraine-war> (date of access: 31.07.2025)
41. Srai J. S., Graham G., Van Hoek R., Joglekar N., Lorentz H. Impact pathways: Unhooking supply chains from conflict zones – reconfiguration and fragmentation lessons from the Ukraine–Russia war. *International Journal of Operations & Production Management*. 2023. Vol. 43, No. 13. P. 289–301. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJOPM-08-2022-0529>

References:

1. Pidoricheva I. Yu. (2022). Theoretical comprehension of the processes of integration development in the EU and cooperation of its member states in the field of research and innovation [Teoretychne osmyslennia protsesiv rozvytku intehtatsii v YeS i spivpratsi yoho krain-chleniv u sferi doslidzhen ta innovatsii]. *Ekonomika Ukrainy*, vol. 4(725), pp. 50–73. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.04.050>
2. Nolte D., Weiffen B. (2024). The resilience of Latin American regionalism: A neofunctionalist perspective. *Politische Vierteljahresschrift*, vol. 66(3), pp. 697–718. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11615-024-00571-w>
3. Weiffen B., Wehner L., Nolte D. (2013). Overlapping regional security institutions in South America: The case of OAS and UNASUR. *International Area Studies Review*, vol. 16(4), pp. 370–389. DOI: <https://doi.org/10.1177/2233865913503466>
4. Macmillan C. (2009). The application of neofunctionalism to the enlargement process: The case of Turkey. *Journal of Common Market Studies*, vol. 47(4), pp. 789–809. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.2009.02005.x>
5. El Alaoui G., Alaoui Omari L. Z. (2022). L'impact de l'intégration régionale sur le commerce: Une revue théorique et empirique. *International Journal of Accounting, Finance, Auditing, Management and Economics*, vol. 3(2-1), pp. 42–59. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6397090>
6. Mazur V., Ramiro Troitiño D. (2024). Digitalization, neofunctionalism, and integration in the European Union. In D. Ramiro Troitiño (Ed.). *Cham: Springer*, pp. 15–34. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-56045-3_2

7. Huang G., Li, H., Chen S., Zhang H., He B. (2024). Dynamic analysis of regional integration development: Comprehensive evaluation, evolutionary trend, and driving factors. *Land*, vol. 13(1), article 66. DOI: <https://doi.org/10.3390/land13010066>
8. Saurugger S. (2023). Grand theories of integration: Neofunctionalism, intergovernmentalism, and constructivism. In *Handbook on European Integration* Edward Elgar Publishing, pp. 45–67. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781800883437.00009>
9. Lotfi M., Dehghani Firoozabadi S. J. (2023). A new approach to the study of regional integration: Practice theory and its application in European integration studies. *Political and International Approaches*, vol. 15(1), pp. 11–34. DOI: <https://doi.org/10.48308/piaj.2024.234092.1469>
10. Meibauer G. (2021). Neorealism, neoclassical realism, and the problem(s) of history. *International Relations*, vol. 37(2), pp. 348–369. DOI: <https://doi.org/10.1177/00471178211033943>
11. Buzogány A., Varga M. (2025). Breaking the rural underdevelopment trap? Eastern enlargement, agricultural policy, and lessons for Ukraine. *Journal of European Public Policy*, vol. 32(1), pp. 1–22. DOI: <https://doi.org/10.1080/13501763.2024.2434693>
12. Alhammadi A. (2022). The neorealism and neoliberalism behind international relations during COVID-19. *World Affairs*, vol. 185(1), pp. 147–175. DOI: <https://doi.org/10.1177/00438200211065128>
13. Handley L., Martin A. (2023). Variegated capitalism as an approach for understanding globalisation in the wake of COVID-19. *European Journal of Economics and Economic Policies: Intervention*, vol. 20(3), pp. 1–15. DOI: <https://doi.org/10.4337/ejeep.2023.0102>
14. Schmitter P. C., Lefkofridi Z. (2016). Neo-functionalism as a theory of disintegration. *Chinese Political Science Review*, vol. 1(1), pp. 1–29. DOI: <https://doi.org/10.1007/s41111-016-0012-4>
15. European Central Bank. (2024). *Financial integration and structure in the Euro area*. Frankfurt am Main: ECB. Available at: <https://www.ecb.europa.eu/press/fie/html/ecb.fie202406~c4ca413e65.bg.html> (accessed 31.07.2025)
16. Schnabel I. (2020, September 11). *The shadow of fiscal dominance: Misconceptions, perceptions, and perspectives* [Speech]. European Central Bank. Available at: <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2020/html/ecb.sp200911~ea32bd8bb3.en.html> (accessed: 31.07.2025)
17. Agha P. (2024). Reinforcing institutional power: The discourse of normalcy in European Union governance. *Hague Journal of the Rule of Law*, vol. 16(3), pp. 569–586. DOI: <https://doi.org/10.1007/s40803-024-00232-5>
18. Kruger A., Strosser J. (2023). The emergence of geo-economic institutions: Observations on European and Chinese development cooperation in Ukraine, Georgia, and Moldova 2014–2020. *Asia-Pacific Review of Economics*, vol. 2(1), pp. 9–25. DOI: <https://doi.org/10.1007/s44216-023-00020-2>
19. Kwaw-Nimeson E., Tian Z. (2023). Institutional quality, foreign direct investment, and regional integration: Empirical evidence from CEN-SAD. *SAGE Open*, vol. 13(1), pp. 1–15. DOI: <https://doi.org/10.1177/21582440221148389>
20. Peterson Institute for International Economics. (2025). *The future of the USMCA: Addressing North America's economic challenges* (Policy Briefs). Available at: <https://www.piie.com/microsites/2025/future-usmca> (accessed: 31.07.2025)
21. Gachúz J., Urdinez F. (2022). Geopolitics and geoeconomics in the China–Latin American relations in the context of the US–China trade war and the COVID-19 pandemic. *Journal of Current Chinese Affairs*, vol. 51(1), pp. 3–12. DOI: <https://doi.org/10.1177/18681026221098770>
22. Wang C. (2022). *Brief: China Belt and Road Initiative (BRI) Investment Report H1 2022*. The Green Finance & Development Center. Available at: <https://greenfdc.org/china-belt-and-road-initiative-bri-investment-report-h1-2022/> (accessed: 31.07.2025)
23. Estefan B., Rodríguez Pueblita, J. (2025). China ties could be a liability for Mexico under Trump 2.0. *Americas Quarterly*. Available at: <https://www.americasquarterly.org/article/china-ties-could-be-a-liability-for-mexico-under-trump-2-0/> (accessed: 31.07.2025)
24. Geopolitical Monitor. (2023). *Belt and Road at 10: A paradigm shift in development finance?* Available at: <https://www.geopoliticalmonitor.com/belt-and-road-at-10-a-paradigm-shift-in-development-finance/> (accessed: 31.07.2025)
25. Ucar M., Yalcintas A. (2023). GDPR and digital protectionism in the EU: The cases of Android and iOS. *Journal of Economic Issues*, vol. 57(4), pp. 1079–1094. DOI: <https://doi.org/10.1080/00213624.2023.2273120>
26. Duan X. (2025). The impact of RCEP national digital economy development level on China's home appliance exports. *Scientific Journal of Economics and Management Research*, vol. 7(3), pp. 34–43. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8385>
27. Zhang Y. (2022). China and the Regional Comprehensive Economic Partnership: An economic and political perspective. *ERIA Discussion Paper Series*, vol. 434, pp. 1–25. Available at: <https://www.eria.org/uploads/media/discussion-papers/FY22/China-and-the-Regional-Comprehensive-Economic-Partnership-An-Economic-and-Political-Perspective.pdf> (accessed: 31.07.2025)
28. Wang D., Xu P., An B., Song Y. (2024). How does the development of the digital economy in RCEP member countries affect China's cross-border e-commerce exports? *PLoS ONE*, vol. 19(12), article e0310975. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0310975>
29. Nedopil, C. (2022). *China Belt and Road Initiative (BRI) investment report H1 2022*. Shanghai: Green Finance & Development Center, FISF Fudan University. Available at: https://greenfdc.org/wp-content/uploads/2022/07/GFDC-2022_China-Belt-and-Road-Initiative-BRI-Investment-Report-H1-2022.pdf (accessed: 31.07.2025)

30. van den Brink M., Dawson M., Zgliniski J. (2024). Revisiting the asymmetry thesis: Negative and positive integration in the EU. *Journal of European Public Policy*, vol. 31(7), pp. 209–234. DOI: <https://doi.org/10.1080/13501763.2023.2296940>
31. Zayats O., Palinchak M., Tsalan M., Toca C. (2023) Determinants of USMCA competitive force formation. *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 9, Issue 5, pp. 200–205. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-5-200-205>
32. Zayats O., Verhun V. & Pryiatelchuk O. (2020) Competitive features of country associations based on the Global Competitiveness Index: the case of the United States – Mexico – Canada Agreement. *Problems and Perspectives in Management*, vol. 18, iss. 4, pp. 181–190. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.18\(4\).2020.16](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.18(4).2020.16)
33. Zayats O., Palinchak M. & Bokoch V. (2020) The APEC integrated competitive force index. *Baltic Journal of Economic Studies*, Vol. 6, Issue 4. 118–124. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-4-118-124>
34. Zayats O. (2020) Systemna vzaiemodiiia intehratsiinykh soiuziv v umovakh hlobalnoi konkurentsii [Systemic interaction of integration unions in the context of global competition]. *Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia*, no. 3, pp. 12–17. DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2020-69-2>
35. Zayats O. I. (2020) Meharehionalni torhovelni uhody yak instrument hlobalnoi konkurentsii [Megaregional trade agreements as a tool of global competition]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu*, t. 25, vol. 4 (83), pp. 13–20. DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/4-83-2>
36. Zayats O. (2020) Mizhnarodna ekonomichna intehratsiia yak peredumova transformatsii hlobalnoi konkurentnoi syly [International economic integration as a prerequisite for the transformation of global competitive power]. *Sciences of Europe*, no. 4 (51), pp. 26–30. Available at: <https://www.europe-science.com/wp-content/uploads/2021/11/VOL-4-No-51-2020.pdf>
37. Lambach, D., & Monsees, L. (2023). Beyond sovereignty as authority: The multiplicity of European approaches to digital sovereignty. Available at: https://www.researchgate.net/publication/368837486_Beyond_Sovereignty_as_Authority_The_Multiplicity_of_European_Approaches_to_Digital_Sovereignty (accessed: 31.07.2025)
38. Lilkov D. (2023). Technological sovereignty? Delivering a complete European digital single market. *European View*, vol. 22(2), pp. 123–134. DOI: <https://doi.org/10.1177/17816858231204745>
39. Zachariades A. (2025). Between a rock and a hard place: Small states, vulnerabilities, and Greek foreign policy. *International Politics*, vol. 62(1), pp. 45–67. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41311-025-00713-w>
40. S&P Global Market Intelligence. (2024). *Economic implications of trade rerouting since Russia–Ukraine war*. Available at: <https://www.spglobal.com/market-intelligence/en/news-insights/research/economic-implications-of-trade-rerouting-since-ukraine-war> (accessed: 31.07.2025)
41. Srar J. S., Graham G., Van Hoek R., Joglekar N., Lorentz H. (2023). Impact pathways: Unhooking supply chains from conflict zones – reconfiguration and fragmentation lessons from the Ukraine–Russia war. *International Journal of Operations & Production Management*, vol. 43(13), pp. 289–301. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJOPM-08-2022-0529>

Стаття надійшла до редакції 12.08.2025